Teitl yr Adroddiad:	Adroddiad Blynyddol: Cytundebau Adran 106 2023/24
Diben yr Adroddiad:	Rhoi gwybod i Aelodau Etholedig a'r Cyhoedd am y cynnydd ar faterion Adran 106 (Rhwymedigaeth Gynllunio) sydd wedi codi yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf (Ebrill 2023 - Mawrth 2024).
Swyddog Cyfrifol:	Liam Jones, Rheolwr Gweithredol Cynllunio a Rheoli Adeiladu Rhif ffôn: 01446 704724 Lucy Butler, Uwch Gynllunydd Rhif ffôn: 01446 704665 E-bost: planning@valeofglamorgan.gov.uk

Crynodeb Gweithredol:

- Mae'r adroddiad hwn yn ceisio rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i Aelodau Etholedig, Cynghorau Tref a Chymuned a'r cyhoedd, ar faterion Adran 106 ym Mro Morgannwg.
- Yn y 12 mis rhwng 1 Ebrill 2023 a 31 Mawrth 2024, llofnodwyd cyfanswm o 16 o gytundebau cyfreithiol sy'n gysylltiedig â chaniatâd cynllunio. Cyfanswm gwerth y cyfraniadau ariannol yn y cytundebau hyn yw £518,368.80.
- Ar 31 Mawrth 2024, roedd gan y Cyngor £20,705,749.03 ym mhrif gyfrif Adran 106. Mae'r rhan fwyaf o'r cyfraniadau hyn wedi ymrwymo i gynlluniau ym Mro Morgannwg, fel y cytunwyd gydag Aelodau Etholedig a Meysydd Gwasanaeth, neu maent yn aros am ymgynghoriad pellach. Yn ogystal, daliwyd £469,009.95 ar gyfer costau cynnal a chadw parhaus.
- Derbyniodd y Cyngor gyfraniadau ariannol sy'n cyfateb i £3,262,141.73 rhwng 1 Ebrill 2023 a 31 Mawrth 2024.
- Cafodd £1,497,085.56 ei wario ar gynlluniau yn ystod 2023/24, gyda chyfraniadau Adran 106 yn cefnogi gwelliannau trafnidiaeth gyhoeddus, cerdded a beicio, lleoedd ysgol newydd, mannau agored cyhoeddus a celf gyhoeddus.

1. Cefndir

1.1 Mae gan y Cyngor y grym i lunio cytundebau cyfreithiol gyda datblygwyr dan Adran 106 Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990, i fynnu bod datblygwyr yn gwneud gwaith, yn darparu gwasanaethau neu yn gwneud cyfraniadau ariannol i liniaru'r effaith sy'n deillio o'r datblygiad newydd.

1.2 Nodir polisïau'r Cyngor ar dai fforddiadwy a rhwymedigaethau cynllunio yng Nghynllun Datblygu Lleol (CDLl) mabwysiedig Bro Morgannwg (2011-2026) ac yn y dogfennau Canllawiau Cynllunio Atodol (CCAau) Tai Fforddiadwy a Rhwymedigaethau Cynllunio mabwysiedig.

1.3 Mae Polisi CDLl MD4 yn nodi'r polisi trosfwaol ar gyfer gofyn am seilwaith cymunedol a rhwymedigaethau cynllunio, lle bo hynny'n briodol a chan ystyried hyfywedd datblygu. Mae'r CCA Rhwymedigaethau Cynllunio yn egluro ymhellach ble, beth, pryd a sut y ceir rhwymedigaethau cynllunio, er mwyn cynorthwyo'r Cyngor i greu cymunedau cynaliadwy sy'n rhoi budd cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol.

1.4 Er mwyn sicrhau bod CDLlau yn cael eu diweddaru'n gyson, mae'n ofynnol i awdurdodau cynllunio lleol adolygu eu Cynllun o leiaf bob 4 blynedd o'r dyddiad mabwysiadu. Mae'r Cyngor wrthi'n paratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd i ddisodli'r CDLl mabwysiedig presennol. Enw'r Cynllun newydd fydd y Cynllun Datblygu Lleol Newydd (CDLlN) a bydd yn cwmpasu'r cyfnod 2021 – 2036.

1.5 Cymeradwywyd Adroddiad Adolygu gan Lywodraeth Cymru ym mis Mai 2022 a oedd yn ystyried effeithiolrwydd y CDLl mabwysiedig ac a gadarnhaodd y weithdrefn adolygu i'w dilyn wrth baratoi'r CDLl Newydd. Cadarnhaodd yr adroddiad fod polisïau'r CDLl mewn perthynas â thai fforddiadwy a seilwaith yn gweithio'n effeithiol ac yn sicrhau lliniaru priodol. Daeth yr Adroddiad Adolygu i'r casgliad y bydd adolygiad y CDLl yn rhoi cyfle i'r Cyngor gynnal adolygiad o hyfywedd datblygu i sicrhau bod y Cyngor yn defnyddio'r dull polisi mwyaf priodol i sicrhau'r ddarpariaeth tai fforddiadwy fwyaf posibl, yn ogystal â seilwaith a chyfleusterau cymunedol, ac i ystyried unrhyw bolisïau newydd posibl mewn perthynas â seilwaith gwyrdd a newid yn yr hinsawdd.

1.6 Cymeradwywyd Cytundeb Cyflawni'r CDLlN gan Lywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2023 sy'n cynnwys yr amserlen ar gyfer cyflawni'r Cynllun newydd. Ar hyn o bryd mae proses y CDLlN ar y cam paratoi cyn adneuo a chyfranogi. Cynhaliwyd ymgynghoriad ar y Strategaeth a Ffefrir ynghyd â'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig Cychwynnol a'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd rhwng 6/12/23 a 14/2/24. Rhagwelir y bydd ymgynghoriad ar y Cynllun Adneuo yn cael ei gynnal yng Ngwanwyn 2025.

1.7 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi cynnydd y Cyngor o ran trafod, monitro a gweithredu rhwymedigaethau cynllunio drwy gytundebau Adran 106, ar gyfer y flwyddyn ariannol ddiwethaf.

2. Materion Allweddol i'w Hystyried

Ceisiadau cynllunio yn amodol ar Gytundebau Adran 106 yn 2023/24

2.1 Yn y 12 mis rhwng 1 Ebrill 2023 a 31 Mawrth 2024, llofnodwyd cyfanswm o 16 o gytundebau cyfreithiol sy'n gysylltiedig â chaniatâd cynllunio. Cyfanswm gwerth y cyfraniadau ariannol yn y cytundebau hyn yw £518,368. Dylid nodi bod nifer o’r cytundebau a lofnodwyd yn 2023/24 wedi bod yn Weithredoedd Amrywio i gytundebau presennol Adran 106.

Gweithredu Rhwymedigaethau Cynllunio yn 2023/24 – Rhwymedigaethau Ariannol

2.2 Ar 31 Mawrth 2024, roedd gan y Cyngor £20,705,749.03 ym mhrif gyfrif Adran 106. Mae'r rhan fwyaf o'r cyfraniadau hyn wedi ymrwymo i gynlluniau ym Mro Morgannwg, fel y cytunwyd gydag Aelodau Etholedig a Meysydd Gwasanaeth, neu maent yn aros am ymgynghoriad pellach. Yn ogystal, daliwyd £469,009.95 ar gyfer costau cynnal a chadw parhaus. Y cyfanswm yn y cyfrif Adran 106 cyffredinol oedd £21,174,758.98.

2.3 Derbyniodd y Cyngor gyfraniadau ariannol o £3,262,141.73 rhwng 1 Ebrill 2023 a 31 Mawrth 2024. Derbyniwyd rhandaliadau mawr o rai datblygiadau gan gynnwys tir yng ngogledd-orllewin y Bont-faen, tir oddi ar Heol y Bont-faen, Sain Tathan a thir i’r de o Cog Road, Sili.
Mae crynodeb o incwm a gwariant ar bob rhwymedigaeth gynllunio rhwng Ebrill 2023 a Mawrth 2024 ynghlwm yn Atodiad B.

2.4 Cafodd £1,497,085.56 ei wario ar gynlluniau yn ystod 2023/24, gyda chyfraniadau Adran 106 yn llawn (neu'n rhannol) yn cefnogi gwelliannau i rwydweithiau trafnidiaeth gyhoeddus, cerdded a beicio, lleoedd ysgol newydd, celf gyhoeddus a gwelliannau i fannau agored. Dylid nodi, ar gyfer rhai cynlluniau, bod grantiau amgen fel y Gronfa Ffyniant a Rennir a Grant Tai Cymdeithasol wedi cael eu defnyddio i gefnogi cynlluniau ac i wella'r defnydd o gyllid Adran 106.

2.5 Darperir rhestr gryno isod a gellir gweld detholiad o ffotograffau o gynlluniau yn Atodiad C:

Man Agored Cyhoeddus:
Mae'r Cyngor wedi defnyddio cyfraniadau adran 106 i ddarparu / gwella mannau agored cyhoeddus fel a ganlyn:

- Meinciau a biniau newydd ar Gomin Dinas Powys.
- Estyniad i lwybr troed yn ardal chwarae Parc Seel, Dinas Powys
- Plannu coed ychwanegol yn y Parc Canolog, Y Barri
- Plannu coed ychwanegol ym Mharc Pencoedtre, Y Barri
- Meinciau newydd ym Mharc Chickenwood, Y Barri

- Paneli dehongli ac arwyddion mynediad yng Ngerddi Gladstone Isaf ac Uchaf, Y Barri

Mae gwaith cychwynnol wedi'i wneud yn 2023/24 ar brosiect Cyrtiau Murchfield yn Ninas Powys. Mae hwn yn brosiect man agored cyhoeddus a chelf gyhoeddus ar y cyd. Cynhaliwyd arolygon cychwynnol yn 2021/22. Penodwyd ymgynghorwyr Tirwedd / Celf Gyhoeddus yng Ngwanwyn 2023 a chynhaliwyd ymgynghoriad cymunedol pellach yn Haf 2023. Cynhaliwyd gwaith rheoli llystyfiant a chlirio ym mis Chwefror 2024 a hysbysebwyd y cyfle i dendro ar GwerthwchiGymru ym mis Gorffennaf 2024. Rhagwelir y bydd y cynllun yn dechrau ar y safle ddechrau Hydref 2024.

Trafnidiaeth Gynaliadwy:
Mae'r Cyngor wedi defnyddio cyfraniadau adran 106 i ddarparu / gwella darpariaeth trafnidiaeth gynaliadwy fel a ganlyn:

- Cynllun tocyn £1 ar wasanaeth bws 303 yn ystod gwyliau'r haf 2023
- Gwelliannau i gerddwyr yng nghefn Parc Jenner, Y Barri
- Gwelliannau i gerddwyr yng Ngerddi Gladstone Isaf a'r cyffiniau, Y Barri
- Gwelliannau i gerddwyr ar Gladstone Road ger y Memo, Y Barri.
- Meinciau newydd mewn lleoliadau amrywiol yn Sain Nicolas a'r cyffiniau
- Gorsafoedd pwmpio/atgyweirio beiciau newydd yn Sain Nicolas a Llan-faes
- Goleuadau stryd ychwanegol ar Heol Llan-faes, Llanilltud Fawr
- Atgyweiriadau i'r Llwybr Estyll, Y Bont-faen
- Safle bws pren newydd ger Parc Gwledig Cosmeston
- Cyllid ar gyfer Greenlinks a Thrafnidiaeth Gymunedol

Mae gwaith dichonoldeb a dylunio hefyd wedi'i wneud yn 2023/24 mewn perthynas â chroesfannau rheoledig newydd yn Nglannau'r Barri a Westgate, Y Bont-faen. Mae'r olaf ar hyn o bryd wedi ei atal yn amodol ar y Cynllun Creu Lleoedd sydd ar y gweill ar hyn o bryd ar gyfer y Bont-faen.

Cyfleusterau Addysgol:
Mae Adran 106 wedi cyfrannu at nifer o brosiectau Band B Ysgolion yr 21ain Ganrif (a ailenwyd Cymunedau Dysgu Cynaliadwy – Band B) yn 2023/24. Ceir diweddariad isod:

- Glannau'r Barri (ysgol gynradd yn cael ei darparu gan gonsortiwm datblygu) – Datblygiad ysgol newydd ar gyfer darpariaeth Gymraeg ar gyfer 420 o lefydd i ddisgyblion a 96 o leoedd meithrin rhan-amser. Prosiect bellach wedi'i gwblhau.
- Ysgol Gynradd yr Eglwys yng Nghymru Sain Nicolas – Prosiect ailddatblygu ar gyfer 126 o ddisgyblion a 24 o lefydd meithrin rhan-amser. Prosiect bellach wedi'i gwblhau.
- Ymestyn Ysgol Y Deri - Prosiect datblygu ysgol newydd â 150 o leoedd. Dechreuodd y prosiect ar y safle ym mis Ebrill 2024.

- Ysgol Gyfun Gatholig Sant Richard Gwyn – prosiect ailddatblygu. Adeilad ysgol newydd i ddarparu lle i 1050 o ddisgyblion ynghyd â 60 o leoedd mewn Canolfan Adnoddau Arbenigol. Rhoddwyd caniatâd cynllunio ym mis Ebrill 2024.
- Ysgol Iolo Morganwg – datblygiad ysgol newydd ar gyfer darpariaeth cyfrwng Cymraeg yng ngogledd-orllewin y Bont-faen ar gyfer 420 o leoedd i ddisgyblion a 96 o leoedd meithrin rhan-amser. Trosglwyddo tir wedi'i gwblhau.

Y tu allan i'r rhaglen dreigl Cymunedau Dysgu Cynaliadwy, adeiladwyd uned dosbarth modiwlaidd newydd yn Ysgol Iau Dinas Powys yn ystod 2023/24. Mae’r prosiect bellach wedi’i gwblhau.

Cyfleusterau Cymunedol
Mae'r Cyngor wedi defnyddio cyfraniadau adran 106 i ddarparu / gwella cyfleusterau agored fel a ganlyn:

- Offer ffitrwydd awyr agored newydd a ffensys cwrt tennis newydd yn Station Road East, Gwenfô
- Adnewyddu ffensys cyrtiau tennis ac adnewyddu pyst yn Station Road East, Gwenfô
- Offer ffitrwydd awyr agored newydd yn Lougher Place, Sain Tathan
- Plannu coed, bylbiau a blodau gwyllt ym Mharc Celtic Way, Y Rhws
- Gosod offer chwarae newydd yn ardal chwarae Drylla, Dinas Powys

Cafodd y cyfle tendro ar gyfer yr ardal chwarae newydd ym Mharc Celtic Way, Y Rhws, ei hysbysebu ar GwerthwchiGymru ym mis Mehefin 2024. Rhagwelir y bydd y gwaith yn dechrau ar y safle ar ddechrau’r Hydref 2024.

Mae gwaith hefyd yn mynd rhagddo ar hyn o bryd yng nghanolfan hamdden Llanilltud Fawr i uwchraddio'r toiledau a'r ystafelloedd newid presennol.

Celf Gyhoeddus
Mae'r Cyngor wedi defnyddio cyfraniadau adran 106 i ddarparu celf gyhoeddus newydd fel a ganlyn:

- Murluniau newydd ar thema blodau a chwaraeon wedi'u cwblhau yng Ngerddi Gladstone Isaf ac Uchaf, Y Barri
- Gosodwyd ffenestri gwydr lliw newydd wedi'u cynllunio gan artistiaid yn ffasâd hen Eglwys Sant Paul, Penarth
- ‘Gardd gymunedol celf gyhoeddus fyw Bee Hapus wedi ei chwblhau yn natblygiad Heritage Gate, Llanilltud Fawr.
- Gwaith celf gyhoeddus newydd wedi'i osod yng Ngerddi Clare, Y Bont-faen

Gwnaed gwaith cychwynnol hefyd yn 2023/24 ar gyfer prosiect Cyrtiau Murchfield yn Ninas Powys. Bydd y cynllun hwn yn cynnwys gosodiadau celf gyhoeddus newydd yn ogystal ag elfennau tirlunio caled a meddal newydd - gweler yr adran Mannau Agored Cyhoeddus uchod.

Gweithredu Rhwymedigaethau Cynllunio yn 2023/24 – Rhwymedigaethau 'Mewn Nwyddau'

2.6 Yn ogystal â chyfraniadau ariannol, mae'r Cyngor hefyd wedi gweithio gyda datblygwyr i gyflawni rhwymedigaethau 'mewn nwyddau' ar safleoedd datblygu. Er enghraifft, cafodd 221 o unedau tai fforddiadwy eu cwblhau/trosglwyddo yn ystod y flwyddyn ariannol hon, a chafodd y mwyafrif eu sicrhau drwy gytundebau Adran 106.

Cyllid Grant Adran 106 - Diweddariad

2.7 Mae nifer o grantiau Adran 106 wedi'u rhoi i Grwpiau Cymunedol, y Sector Gwirfoddol, a Chynghorau Tref a Chymuned, sy'n darparu cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol amhrisiadwy.

2.8 Yn 2023/24, mae cyfraniadau Adran 106 i gefnogi nifer o geisiadau wedi'u datblygu, gan gynnwys:

- Cymdeithas Tai Newydd - ffenestri gwydr lliw newydd yn hen Eglwys Sant Paul, Penarth –– a gwblhawyd ym mis Gorffennaf 2023.
- Sain Nicolas gyda Chyngor Cymuned Tresimwn - mainc bicnic hygyrch newydd ar gyfer maes pentref Sain Nicolas
- Cyngor Cymuned Dinas Powys – meinciau a bin newydd ar gyfer Comin Dinas Powys

3. Sut mae'r cynigion yn dangos tystiolaeth o'r Pum Ffordd o Weithio ac yn cyfrannu at ein Hamcanion Lles?

3.1 Hirdymor - Mae cyfraniadau Adran 106 yn ceisio sicrhau bod cymunedau cynaliadwy yn cael eu datblygu ym Mro Morgannwg, gan ddarparu cyfleoedd cyfartal i bawb o ran byw, dysgu, gweithio a chymdeithasu.

3.2 Atal - Bydd defnyddio cyfraniadau i gynyddu nifer y cartrefi cynaliadwy, fforddiadwy a ddarperir ym Mro Morgannwg yn atal digartrefedd ac yn darparu cartrefi gweddus a chymunedau diogel.

3.3 Integreiddio - Mae cyflawni rhwymedigaethau cynllunio yn ceisio sicrhau bod cymunedau newydd wedi'u hintegreiddio.

3.4 Cydweithio - Mae'r Cyngor yn cydweithio ag Aelodau Etholedig, adrannau mewnol a sefydliadau allanol fel Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig i gyflawni cynlluniau gan ddefnyddio cyfraniadau Adran 106. Mae gwaith parhaus ar Gynlluniau Creu Lleoedd hefyd yn helpu i lywio'r angen am fuddsoddiad pellach mewn cymunedau.

3.5 Ymglymiad - Mae adrannau mewnol a sefydliadau allanol lluosog yn gweithio gyda'i gilydd i gyflawni cynlluniau gan ddefnyddio cyfraniadau Adran 106 mewn ffordd gyfannol.

4. Goblygiadau Newid Hinsawdd a Natur

4.1 Mae'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLl) mabwysiedig a'r CCAau ategol yn darparu'r fframwaith polisi cynllunio lleol ar gyfer cyflawni datblygu cynaliadwy.

4.2 Defnyddir rhwymedigaethau cynllunio i liniaru a sicrhau gwelliannau o ganlyniad i ddatblygiadau newydd. Gall cytundebau Adran 106 sicrhau buddsoddiad mewn mesurau trafnidiaeth amgylcheddol a chynaliadwy.

4.3 Mae'r Cyngor yn defnyddio cyfraniadau Adran 106 lle bo hynny'n briodol i wella bioamrywiaeth mewn mannau agored cyhoeddus trwy blannu blodau gwyllt, bylbiau a choed newydd e.e. gardd gymunedol celf gyhoeddus 'Bee Hapus' yn Llanilltud Fawr.

4.4 Mae cyfraniadau Adran 106 hefyd wedi cefnogi'n ariannol y gwaith o ddarparu ysgol gynradd garbon sero-net gyntaf Cymru (ar waith) – Ysgol Gynradd Trwyn y De.

4.5 Bydd y CDLl Newydd yn galluogi'r Cyngor i ystyried unrhyw bolisïau newydd posibl mewn perthynas â rhwymedigaethau cynllunio, megis seilwaith gwyrdd a newid yn yr hinsawdd.

5. Adnoddau ac Ystyriaethau Cyfreithiol

<u>Ariannol</u>

5.1 Sicrheir cyfraniadau ariannol drwy gytundebau Adran 106. Mae cytundeb Adran 106 yn gytundeb cyfreithiol rwymol rhwng perchennog tir, datblygwr a'r Cyngor. Mae cyfraniadau ariannol yn cael effaith gadarnhaol ar lawer o swyddogaethau'r Cyngor, gan gynnwys addysg, cyfleusterau cymunedol, mannau agored, priffyrdd a thrafnidiaeth gyhoeddus. Gellir defnyddio cyfraniadau ariannol hefyd fel arian cyfatebol i sbarduno arian ychwanegol, fel Rhaglen Dreigl Cymunedau Dysgu Cynaliadwy y Cyngor.

<u>Cyflogaeth</u>

5.2 Nid oes unrhyw faterion staffio.

<u>Cyfreithiol (gan gynnwys Cydraddoldeb)</u>

5.3 Mae Adran 106 Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990, fel y'i diwygiwyd gan Adran 12 Deddf Cynllunio ac Iawndal (1991) a Rheoliadau Ardoll Seilwaith Cymunedol 2010 (fel y'u diwygiwyd), yn darparu'r fframwaith deddfwriaethol ar gyfer

rhwymedigaethau cynllunio. Mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r ddeddfwriaeth hon wrth sicrhau'r cyfraniadau hyn.

5.4 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn mynnu ein bod yn gweithio tuag at sicrhau Cymru fwy cyfartal o gymunedau cydlynus. Bydd cyflawni rhwymedigaethau tai fforddiadwy a chynllunio yn sicrhau bod y Cyngor yn ymateb i'r ddyletswydd hon. Mae prosiectau celf gyhoeddus hefyd yn cyfrannu at wella lles diwylliannol Cymru.

6. Papurau Cefndir

Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990

Rheoliadau Ardoll Seilwaith Cymunedol 2010

Cynllun Datblygu Lleol mabwysiedig Bro Morgannwg (2011-2026)

Cynllun Datblygu Lleol Cyngor Bro Morgannwg - Adroddiad Adolygu (Mai 2022)

Canllaw Cynllunio Atodol 'Tai Fforddiadwy'

Canllaw Cynllunio Atodol ‘Rhwymedigaethau Cynllunio’